

Alexin Zoltán

Feladó: "Alexin Zoltán" <alexin@inf.u-szeged.hu>
Címzett: <agota.varga@nefmi.gov.hu>; <janosne.foldi@nefmi.gov.hu>;
 <reka.csaki@nefmi.gov.hu>

Másolatot kap:

Elküldve: 2011. március 30. 17:06
Tárgy: NEFMI Egyes egészségügyi tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló tervezet véleményezése

Tisztelt Cím,

A www.kormany.hu weboldalon a NEFMI nyilvánosságra hozta az Egyes egészségügyi tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló tervezetét. A vélemények eljuttatására rendelkezésre álló határidő: 2011. márc. 30.

A dokumentumban szerepel a 43/1999. (III. 3.) számú Kormányrendelet módosítása, amely részletszabályozást tartalmaz az Egészségügyi és a hozzájuk tartozó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvénybe 2010. végén a Parlamenti vita lezárása után bizottsági módosítóként hamarjában beillesztett új 10. § (3) és 11. § (3) bekezdésekhez. Ezek lehetővé tették a házi orvos hozzáférését az OEP-nél tárolt személyes egészségügyi adatokhoz.

A tervezet szerint a házi orvosoknak a soron következő betegtalálkozás alkalmával be kell szerezniük a pácienseik nyilatkozatát arról, hogy a hozzáférést megtiltják, vagy lehetővé teszik. Ezt a házi orvosnak az Eüaktv. szerint dokumentálnia kell. Az Eüaktv. 11. § (3) bekezdése úgy szól, hogy a "házi orvos jogosult tudomást szerezni ... " ami feltételezi azt, hogy tiltás esetén ez a jogosítvány nem áll fenn. Mivel az adatkezelő jelen esetben az OEP, ezért ennek az intézménynek tudomással kell bírnia arról, hogy kiszolgáltathatja-e az adatokat a házi orvos számára. Erre vonatkozóan a tervezet tartalmaz intézkedést - az házi orvos a páciens megjelenéséről kitöltött adatlapon be kell jelölje a tiltakozás/hozzájárulás tényét - és ezt a hónap végén jelenti az OEP számára. Csak remélni tudom, hogy ennek lesz következménye a további adatkezelésre nézve, azaz az OEP a tiltakozó páciensek adatait a tudomásulvétel követően nem fogja továbbítani a házi orvoshoz. Erre az Eüaktv. 10. § (3) is kötelezi. Ha ez így fog megvalósulni, akkor a tervezet összhangban van a törvénnyel és annak végrehajtását elősegíti - ez üdvözlendő.

A házi orvosok hozzáféréseivel kapcsolatban számos adatvédelmi kifogásom van. Az Eüaktv. aktuális módosításai ügyében 2011-ben alkotmánybírósági indítványt tettem 134/B/2011. számon - amely indítvány elolvasható az interneten is: <http://www.tisztessesegadatkezeles.hu/hirek-cikkek/alkotmanybirosagi-inditvany-az-orvosi-titoktartasert.html> A legfontosabb ellenvetésem, hogy az adatvédelmi törvényben lefektetett elvek közül jónéhányat a rendelkezés nem vesz figyelembe: nem törődik a szükségesség / elégségesség szempontjával, nem foglalkozik azzal, hogy a lehető legkisebb (kényszer) adatkezelést valósítsa meg, az orvosi titoktartás követelményével, nem törődik a védelem és felelősség szempontjaival, a jogorvoslati lehetőségekkel sem pedig a tisztességesség és a törvényesség feltételeinek biztosításával, továbbá nem foglalkozik az emberi méltóság tiszteletben tartásával sem. Ezek a jogok mintha nem is léteznének, könnyedén átsiklik felettük az Eüaktv. módosítása, és így akkor a megvalósuló adatkezelés is.

1. A páciensek nem kapnak megfelelő tájékoztatást az adatkezelésről. (Abból, hogy "az Egészségügyi Alap terhére megvalósuló ellátások adatai" az átlag páciens semmit sem tud meg. Nem tudja, hogy mely adatok tartoznak ide (gyógyszerek, szakrendelések, fekvőbeteg ellátások, korábbi házi orvosi ellátások, mekkora időtartamra visszamenőleg, milyen adatokról van szó.) Mivel ilyen információval a házi orvos nem tud szolgálni, ezért az adatkezelés előtti tájékoztatás nem történik meg - tehát ez már eleve súlyos törvénysértés.
2. Azt megértem, hogy a lekérdezés során a rendszer nem tudja az aktuális

betegséggel (esetleg távoli) összefüggő betegségek adatait leválogatni - de azt nem értem meg, hogy miért kell a teljes adatállományt lekérdezni, miért nem elég az utolsó 3 hónap adata (esetleg félév). A régi 10-12 évvel ezelőtti betegségek listázása az emberi méltóság elleni durva támadás. Egyezik velem a francia adatvédelmi tanács vezetőjének állásfoglalása. Franciaországban 5 évnél régebbi adatok on-line tartása nem megengedett, csak ha életfontosságú érdekből történik.

3. Nem tisztázott, hogy az OEP-nél tárolt adatok mekkora időtartamra visszamenőlegesek. A törvény szerint 2007. jan. 1-jén az 5 évnél régebbi adatokat meg kellett volna semmisíteni (Eüaktv.) Ezek szerint 2002. januári adatok már nem lehetnének az OEP birtokában. Az Eüaktv. 2007. július 25-től megnövelte az adatkezelés időtartamát 10 évre, tehát ETTŐL KEZDVE az adatok megőrzése már 10 éves lehet - de a július 24-én érvényben lévő hatályos törvény szerint a 2002. július 24-ig terjedő adatokat meg kellett volna semmisíteni. Ez nem történt meg. Jelenleg az OEP 1998. jan 1-re visszamenőleges adatokkal rendelkezik - ez még a későbbi 2009. január 1-i módosításhoz képest is törvényellenes. 2009. január 1-től kezdve az adatok megőrzési ideje 15 év lett, ami azt jelenti, hogy 2008. dec. 31-én még 10 év volt, de az OEP ezt a rendelkezést sem tartotta be. Erre való tekintettel, felmerül a kérdés, vajon az adatkezelés egyáltalán törvényesnek tekinthető-e?
4. A lekérdezett adatok között magánellátások adatai, illetve az eü. alpból nem finanszírozott ellátások adatai is szerepelnek. Ezt az AB alkotmányellenesnek találta, mert az Eüaktv. szerint az OEP a TAJ-t (ami személyes adat) kizárólag az Eü. Alpból finanszírozott ellátások azonosítására használhatja. Az AB alkotmányellenesnek találta a nem támogatott gyógyszerek adatainak megküldését az OEP számára. A magánorvosnál megállapított diagnózis (BNO kódjának) megküldését pedig egyértelműen sértőnek és alaptalannak találta. Az OEP ezeket az adatok nem semmisítette meg, és most kijánlja a háziorvosoknak a páciensek tudomása nélkül. Ez megkérdőjelezi az eljárás tisztességességét.
5. Hiányzik a tervezetből az is, hogy a tiltakozó pácienset semmilyen joghátrány nem érheti, az is, hogy vajon az egyszer megadott hozzájárulását később visszavonhatja-e és hogyan. Azt sem tudjuk, hogy az Adatvédelmi törvény által megkövetelt adattovábbítási naplót (20 évig visszamenőleg meg kell őrizni és az érintettnek hozzáférést kell kapnia a saját adatainak továbbításáról szóló információkhoz) hogyan vezetik, hogyan lehet hozzáférni. A páciensek jelenleg nem férhetnek hozzá a saját eü. adataikhoz, ugyanis az OEP az alapellátások személyes adatait nem teszi elérhetővé a Kormányzati Portálon. A Kormányzati Portálon egyébként ma is csak egy kis kivonat jelenik meg, nem a teljes adatmennyiség.
6. A rendelkezés visszamenőleges kötelezettséget alapít alkotmányellenesen, ugyanis korábban a páciensek annak tudatában kerestek fel ellátó intézményeket, hogy az ott történt ellátások adatai orvosi titoktartás alá esnek. Ezt a jogot a rendelkezés visszamenőleg vonja el.
7. A rendelkezés nem szól arról, hogy jogsértés esetén van-e lehetőség jogorvoslatra, kaphat-e elégtételt a páciens.

Összefoglalóan: az adatvédelmi törvény számos pontját sérti a tervezett adatkezelés, amely alól egyetlen felmentés létezik az önkéntes, tájékoztatott hozzájárulás adása. Javaslatom ezért a következő:

- A tervezet gondoskodjon arról, hogy megfelelő előzetes információ álljon rendelkezésre az adatkezelésről az OEP honlapján (amit ki-ki maga tanulmányozhat, ha kérdése van, akkor a háziorvos adjon kiegészítő tájékoztatást).
- A jelenlegi helyzet úgy áll, hogy találkozáskor a páciens köteles nyilatkozni a háziorvosnak az adatkezelésről vagy így vagy úgy. Írásban. A nézetem szerint sokkal jobb lenne, ha a jogszabály eleve ezt hozzájárulásnak nevezné (ami sokkal kedvezőbb színben tüntetné fel az adatkezelést). Tehát, az adatkezelésre az érintett írásos beleegyezésével kerülne sor. Miért maszatolnak a fogalmakkal? Esetleg hozzájárulás nélkül is lehetséges lenne az adatkezelés?
- Az adatkezelést korlátozzák az utolsó 3-6 hónap adataira. Régebbi adatokat a háziorvos szerezzen meg a páciensstől, amennyiben az hajlandó átadni azokat, vagy a páciens kérje le saját maga az OEP honlapról a saját adatait és adja át abból azokat, amelyek

szükségesek a házi orvosnak.

- A tervezet gondoskodjon annak kijelentéséről, hogy a hozzájárulás visszavonható és a tiltakozás az ellátás színvonalára nézve káros lehet ugyan, de egyéb más joghátrány/retorzió a páciensnek nem érheti.
- az OEP gondoskodjon egy szűrő beépítéséről, amellyel a házi orvos leválogathatja BNO szerint, OENO szerint, szolgáltató, megye, város szerint az adatokat, annak érdekében, hogy CSAK a számára szükséges adatokat kérhesse le.
- A küldött adatok között ne fordulhasson elő magánorvosi ellátás (még akkor sem, ha ott támogatott gyógyszert írt fel az orvos), és ne fordulhasson elő állami szolgáltatónál igénybe vett térítésköteles (fizetős) ellátás adata.
- Foglaljanak végre állást, hogy az OEP köteles-e a Parlament által hozott döntéseket a megőrzési időre vonatkozóan tiszteletben tartani. Ha igen, akkor az OEP haladéktalanul távolítsa el a törvényellenesen tárolt adatokat a számítógépeiről.

Member of the Scientific Advisory Committee
of the European Privacy Institute

A Dél-Alföldi Regionális Kutatásetikai Bizottság Tagja

Dr. Alexin Zoltán, PhD, egyetemi adjunktus
